

TEGN OG TALE.

(Organ for norske døves landsforbund.)

Nr. 4.

Utkommer 1 gang hver måned.

April 1928.

Redaktør: Døvelærer Johs. Berge.
Båhusgt. 2b. Trondhjem.

9. årgang.

Hvad sår du?

—0—

Hvad et menneske sår det skal han og høste. Thi den som sår i sit kjød skal høste fordærvelse av kjødet; men den som sår i Ånden, skal høste evigt liv av Ånden. Gal. 6. 7—8.

Hvad sår du? Sår du hat, hevnløst, løgn og halvsandfærdigheter, trøtte og trøstløst, gudforakt og gudsfornektelse, urene tanker og urene gjerninger? O, hvor så meget av det onde er sådd her i denne verden og hvilken lønn er at høste av alt dette som setter rot! En høst av ulykker, angester, fortvilelse o. s. v.

Men hvilken rikdom om det er sået det som er godt, thi den som sår i Ånden skal høste evigt liv av Ånden. Hvilken herlig lønn er å vente for hver den som vil vandre på sandhetens vei.

Mange glemmer det, når de vil gjøre ond mot andre av en ei. annen årsak, bl. a. om andre ei fæster sig stort ved det som var ildt sagt eller undlot at dele vedk.s uværdige og urimelige synspunkter.

Værst er det når sådanne folk som etter avkrævet taushetsløfte avgav en løgnaktig beskyldning eller feilaktig beretning som avstedkom mange ubehageligheter for de uskyldige personer. Kanskje også var det av misunnelse og hevnløst at de vil sværte andres navn, samt vil ødelægge deres ære og popularitet.

Det er nedværdigende å tale ildt om fraværende personer som ei fikk anledning til å gi forklaringer slik som det i virkeligheten er.

Samvittighetens røst kommer nok å anklager dem som sår ugagn, thi av sådanne frø spirer til forbannelser for mange mennesker. — Må Gud hjelpe oss å gjøre godt, hvad vi kan, ja være god og hjelpsom mot dem som kommer i vor vei, så at det må bli til stor velsignelse for oss alle.

Fru T. Å P.

Fingeralfabetet -- fingertegn.

—0—

Ber dem hr. redaktør opta følgende i Deres blad, da jeg mener det er av stor almen og pedagogisk interesse for døvesaken i Norge.

Som sønn av døve foreldre og døves ven, har jeg med levende interesse studert de døves sprog, og har i dette funnet noe som jeg mener er en stor brist, — nemlig — hvorfor kan så få døve fingeralfabet? Hvorfor læres dette ikke ved skolene? Eller er det så at det læres for straks igjen å glemmes?

Selv mener jeg å ha erfaret at det er høist påkrevet at alle døve uten unntagelse, må kunne fingeralfabetet.

Som et eksempel for min påstand kan følgende nevnes. Jeg sitter blandt endel døve, — eldre og unge — og som en der er endel utenlandsberøist og dertil døves ven, vil jeg gjerne fortelle dem litt av hvert, så i samtalen løp kommer jeg til å nevne et fremmedord eller navn. Straks er der en som spør — hvad; — så en annen. Jeg gjentar ordet (navnet) men i 9 a 10 tilfeller blir det oppfattet feil. Hvorfor? Jo fordi der i slike tilfeller stilles for store krav til avlesning fra munn- og de døves gjette- eller falteevne; selv en meget dyktig avleser står her fast. Tar jeg så til den utvei å stave ordet med fingeralfabetet, får jeg uvegerlig det svar: vi forstår det slet ikke; vi har aldri lært det!

Hvor mange ganger i dagens løp hender det ikke at selv vi hørende må ta alfabetet til hjelp i et knipetak; hvorfor så ikke de døve likesåvel som oss hørende?

Et annet tilfelle: Jeg tar for mig en døv, — ikke stum — han var intelligent og lærenem, og hadde han kunnet fingeralfabetet skulde det vært en lett sak å lært ham å tale korekt engelsk. Som man nok vet skrives og uttales dette sprog forskjellig, skulde jeg skrive ned hvert ord som det skrives, og siden som det uttales er jeg redd jeg vilde hatt et veldig arbeide innen jeg hadde lært ham det mest elementære. Som det nu var måtte jeg gi op.

Man kan nok komme med den innvending at de døve, når det gjelder et enkelt ord eller navn, kan ta frem papir og blyant; jeg mener nei, — tales der så tales der, og skrives der så skrives der. De fleste døve er ikke på et så lavt intellektuelt nivå, at de ikke med letthet kan lære fingeralfabetet, og bruke det, og dertil ha glede og gavn av det. Jeg har også hørt mange som har ment at alle fingertegn bør avskaffes, og kun munnen brukes. Dette er jeg en absolut motstander av; de døve vil alltid uttrykke sig lettere ved hjelp av tegnene, enn bare med munnen, — for ikke å snakke om at vi da i de fleste tilfeller er fri alle de stygge strupelyd som de ved anstrengelser med å bruke munnen fremkommer med.

Etter å ha skrevet dette blir der vist mig et nr. av „Tegn og Tale“ hvorav jeg ser at hr. Ole Tveiten er inne på omtrent samme emne, og det gleder mig å se at der blandt de døve også er talsmenn for de samme tanker som jeg har.

Jeg skulde ønske at dette er forløperen til et enstemmig krav blandt døve og døves intreserte landet over,

at tegn og fingeralfabetet blir almindelig fag i alle våre døveskoler.

Stavanger 26.—3.—28.

Casper G. Helland.

Døv -- Døvstum.

—0—

Over 90 pct. av landets døve, som kan lydsproget, kaldes døve. Døvstumme som ikke kan noget av lydsproget (talesproget) bør kaldes dövstumme.

Der vil til alle tider være noen som bør kaldes dövstumme, for vi må regne med at der fødes dövstumme barn til verden, som ikke har evne å lære lydsproget.

Nogen vil nok si, at dersom en dövstum ikke kan lydsproget, men kan tegn- og fingersprog, kan han allikevel kaldes for döv, fordi tegn- og fingersprog også er et talesprog.

Døvstumme som ikke kan lydsproget, tegn- og fingersprog har en helt fullkommen benevnelse, at kaldes for dövstumme.

Om der finnes slike dövstumme i landet, vet jeg ikke. Det vil være av interesse om noen av bladets lesere vilde uttale sig litt om dette.

Østre Moland 24/3—28.

Ole T. Tveiten.

En takk til statsråd Hasund.

Aust-Agder kristelige Døveforening sendte 21. mars følgende telegram til statsråd Hasund.

Kirkeminister Hasund
Oslo.

Hjertelig takk for Deres vern om vor kirkes bekjennelse.

Aust-Agder kristelige Døveforening.

Ole Tveiten
formann.

Aapent brev til Hr. Ole T. Tveiten.

—0—

Jeg er under et press av arbeidefortiden. — Jeg skulde benytte påsken til et annet skriftlig arbeide for de døve. Men jeg må stanse op litt og prøve å si Dem noen ord i anledning av Deres svar til hr. bestyrer Anderson i „Tegn og Tale“ januar og marsnummer.

Jeg har fulgt Deres opfordring til læserne om selv å domme og har læst igjennem hele artikkelserien — fra Deres første innlegg i novembernummeret „Tegnsproget og Døveskolen“ gjennom

korrespondansen med hr. Anderson i decbr., jan. og febr. og til nu Deres siste svar i mars. Etter denne gjennemlæsning kan jeg ikke annet end beklage den vending som skriftvekslingen har falt fra og med Deres artikkel i januar.

Jeg kan ikke være enig med Dem i, at hr. Andersons svar røper mangel på kultur, selv om han naturligvis kunde være litt mindre skarp. Hvad specielt artikkelen i decembernummeret angår, som De ber oss ikke å glemme, og som De svarer på i januar, da inneholdt den først en berigtigelse, som jeg synes De burde ha tatt Dem ad notam, såmeget mere som hr. bestyrer Bjørset i samme nummer som hr. Anderson berigtiger Deres feiltagelse. Hvis De først åpent hadde indrømmet denne Deres feiltagelse — kanskje om De så syntes med tilføielse av at De fandt den sak mindre væsentlig — og så hadde gåt videre og begrundet saklig Deres uttalelser i novemberartikkelen på samme måte som De gjør det i den saklige del av Deres marsartikkel, så vilde De ha skrevet noget, som man kanskje også på formående hold vilde ha lagt merke til.

Men istedetfor å behandle de foreliggende spørsmål saklig går De i januarartikkelen over til angrep på hr. Anderson personlig og antyder at han skal ha motarbeidet de døves interesser i saken med de 50000 fra pengelotteriet og ved den siste bestyreransettelse — for ikke å tale om Deres hip til Osloskolens lokaler og Deres gåtefulde antydning om et „egg“ som hr. Anderson skal komme med. På denne måte har De blandet inn en hel del uvedkommende ting som svekker virkningen av Deres ord hos alle, som i de foreliggende spørsmål har det avgjørende ord. Hvad De opnår er bare at enkelte, mer overfladisk anlagte, døve finder Deres artikkel underholdende. Men dette tror jeg ikke kan være noe alvorlig ønske hos Dem som er formand i Austagder kristelige Døveforening.

Jeg er ganske enig med hr. Anderson i at på den slags skulde man helst ikke svare, men jeg kan ikke fortenke ham i at han kom til å svare allikevel.

Hvad nu Deres siste artikkel angår, da synes jeg at også den er allfor belemt med personlige utfald til å gjøre virkning på ansvarlig hold. I de saklige spørsmål — tegnsproget i skolen og 2-årig fortsettelsesskole — tror jeg at jeg i alt vesentlig er enig med Dem, skjønt jeg ikke er istand til å gi råd angående sakens detaljerte gjennomførelse. For jeg er ikke skolemand og har bare gått et år på døveskole. Men når De nu også antyder, at hr. Anderson ikke helt ut har gjort sin

plikt i retning av å skaffe Oslo døveskole de ideelle lokaler som De med rette mener skolen burde ha, da synes jeg det går for vitt. Ingen har vel nemlig stridt mere end hr. Anderson for å skaffe Oslo døveskole de lokaler *ute ved Lilleaker* som vilde være nettopp hva De sier: praktisk og enkelt innredet for elevene både i skole og internat — med et rimelig og for sitt bruk formålstjenlig jordareal til friluftsløker og sport. Om nogen skal kunne bebreides manglende energi og interesse i denne sak, så er det ialfald ikke hr. Anderson — snarere da vi voksne døve i Oslo, mig selv iberegnet.

Jeg har lest mange pene artikler av Dem hr. Tveiten, men disse siste — spesielt de to siste — synes jeg ikke De har grund til å være stolt av. Jeg kan heller ikke la være tilslut å feste dig ved efterskriften til Deres siste artikkel. Ser de ikke, selv hvor ilde anbragt den er? Hr. Anderson sier jo selv at han ikke anser sig berettiget til å tale om jordbruket på Tveiten, og om jordbruksskoler har her overhodet ikke været tale. En slik efterskrift blir derfor — ja undskyld ordet — vås. Men jeg håper De er så fornuftig at De kan være med å le av slikt selv også. For jeg tror De er meget bedre end det billedet De i disse artikler har tegnet av Dem selv.

Med opriktig agtelse og takk for alt godt arbejde De gjør for de døve.

Deres
Henning Dahl.

Diskusjonsmøte.

—0—

På initiativ av hr. Ernst Larsson blev der d. 21de mars avholdt et diskusjonsmøte i De Døves Foreningssal. Herman A. Jansen holdt følgende tale:

Hvilken betydning og hvilke fordele får man av å arbeide for fremme av åndslivet innen de døves verden? Jeg har troet at et diskusjonsmøte til behandling av: spørsmålet om nedsettelse av en teaterkomite, turde være på sin plass. En slik ordning er påkrævet, da man jo må sette apparatet igang, for man kommer frem på scenen. Særlig hvor det gjælder talestykker, (små lystspill) kan der selvsagt ikke stilles store fordringer til døve amatører med hensyn til korrekt stemmebruk og de riktige betoningene, som er almindelig hos hørende; men til gjengjæld kan de bruke det vakre og elastiske tegnsprog ved siden av lydsproget i den hensikt at fængsle døve tilhørere. Og desuten er det en fordel for de fremmede hørende å lytte til hvorledes døve amatører taler. Talestykker, som spilles av døve, egner sig vistnok ikke for offentligheten, og bør derfor være egentlig privat; thi vi døve hører til et litet samfund for oss selv, vi vel, at de hørende personer, som ønsker å utdanne sig som fagskuespillere, må øve sig minst 1 a 2 år, før de blir scenevant; men det er visselig mange hørende, som ikke har de nødvendige betingelser for å tilegne sig færdighet i stemmebruk, mimik og fagter. Det er talentet det kommer an på, og det er ikke alltid en liketil kunst å fængsle de hørende. Det kan hende, at en hørende amatør i et privat teater kan

være mere energisk end en skuespiller i offentlig teater, fordi amatøren dyktiggjør sig i sitt arbeide ad kunstnerisk vei. — Skal man opføre private teaterforestillinger for døve publikum og deres hørende venner, er det en selvfølge, at døve amatører må stille sine fordringer til sig selv med hensyn til stykkets indhold og replik, og tillike vise utholdenhet med øvelser i samspill mellom døve amatører indbyrdes, og deres arbeide må præges av alvor forenet med energi og ihærdighet. Derigjennem kan man spille så fritt, som det er mulig. Man skal villig innrømme, at det er vanskelig å utføre et kunstnerisk arbeide; der må lang øvelse til, slik at en farvevirkning i en eller anden rolle opnåes effektmidler og fantasi. Derved kan man om mulig komme til sin rett. Men som sagt: Talestykker og små lystspill bør være egentlig privat, og de døve glæder sig over å arbeide et skridt nærmere målet. Om pantomimeforestillinger er det her unødvendig å diskutere nærmere. Det er vel ikke vanskelig å velge de døve, som er begavet med tegnsprog og mimik. — De døves teateropførelser må få et fast grunnlag for et fremtidig mål for øie. Men for at så skal skje, behøves en teaterkomite bestående av målbevisste menn og kvinner, som kan og vil arbeide i den heromhandlede retning!

Næste taler var Ernst Larsson. Denne uttalte ønskeligheten av at noget burde gjøres i retning av teateropførelser, komediespill o. lign., da blei der liv og røre innen foreningen.

i diskusjonen deltok d'hr. Reidar Ruud, Egmont Nørregård og fru Helgesen. De to sistnevnte talte til fordel for pantomimeforestillinger fremfor talestykker. — Man enedes tilslutt om at der nedsettes en teaterkomite bestående av 3 damer og 3 herrer. Valgt blev: frk. Hellerud, Aase Olsen og Elisabeth Herlofson samt d'hr. Bjørnsen, Olaf Olsen og Ernst Larsson; den sidste som formann.

Fra skolebestyrer Anderson.

Det som er gult kaller jeg gult, ikke rødt eller blått. Og jeg våger å påstå at en sau er en sau, ikke en løve.

Derfor skrev jeg det var *værl* at de døve går for tidlig i graven fordi de blir overanstrengte på skolen.

Derfor skrev jeg det var *sludder* å uttale at jeg mener det ikke kan forekomme svakelige barn på døveskolen, barn som man må ta særlig hensyn til.

Derfor skrev jeg det måtte være *ondsindet sladder* som vilde gi det utseende av at det var min skyld landsforbundet ikke fikk de 50000 kroner av pengelotteriet.

Derfor skrev jeg det var utslag av *mindre fin tankegang* å insinuere at jeg handlet med bestyrerposter.

Vi støter alle av og til på foreteelser som ikke kan betegnes med vakre ord. Derfor vedkjener jeg mig de „sprogblomster“ som i Tegn og Tale for mars er satt sammen til en bukket for å pynte mig. Og derfor vil jeg nu tilføie at det produkt som *psuedonymet Ole T. Tveiten* har satt inn i marsnummeret, er et *tarvelig* produkt. Hele artikkelen går vesentlig ut på å fremstille mig som en forfengelig, makt-

syk, egennyttig og løpelig person, som hverken har vilje eller evne til å utrette noget godt for de døve. Slikt blir selvfølgelig ikke skrevet for å være ubehagelig mot mig, men ut fra en edel trang til å hjelpe de døve. Jeg synes at artikkelforfatteren da heller skulde samlet underskrifter blandt dem som har været mine elever, på en forestilling til regjeringen om at jeg må bli fjernet fra min stilling. Det måtte da hjelpe mere. For blir det mange troverdige underskrifter på en slik henstilling, så skal jeg gå.

Jeg vil selvfølgelig ikke diskutere mine egenskaper i „Tegn og Tale“. Men jeg vil si det er ondskapsfullt å insinuere at det skyldes min uduelighet, når den store nye døveskole sønnenfjells ikke blev bygget i de „gode år“ under verdenskrigen. Der foreligger nemlig praktiske opplysninger om den saken. Apropos lokaler: Jeg har hevdet både før og nu at døveskolen har krav på å få lokaler som er bygget og inredet med dens tarv for øie, og jeg har *aldri* uttalt at de lokaler Oslo døveskole nu har er helt tilfredsstillende; men jeg har påtalt at man fremstillet det som om skolen måtte holde til i elendige lokaler. Vi har mange skoler som ikke har bedre lokaler. Det kan statens bygningsinspektør bevidne.

Jeg er så forfengelig at jeg ønsker og tror at de døve som kjenner mig — hr. Ole Tveiten medregnet — har dannet sig et bilde av mig som ikke er likt det portrett som artikkelforfatteren i marsnummeret finner så slående likt. Jeg tør under alle omstendigheter forsikre, at jeg vet og forstår at min stilling forplikter mig til å gjøre mitt beste for at mine elever skal gå ut av skolen med så godt utbytte som mulig. Og jeg vil også gjerne bidra til å fremme de voksne døves kultur. Derfor har jeg av og til skrevet i „Tegn og Tale“. Men det kan jeg altså foreløbig ikke vente å få nogen takk for.

Om hr. Ole T. Tveiten vil jeg bare si at jeg ikke aner hvad han eller jeg skulde ha å hevne. Jeg vet ikke av at vi nogen gang har været uvenner. Jeg har påtalt at han offentlig fremsatte uriktige påstander om døveskolen, og at han med skråsikkerhet uttalte sig om spørsmål som han ikke kunde ha full greie på. Det var min plikt å si fra om det. Ellers har jeg meget tilovers for hr. Tveiten. Men jeg tilføier nu at den bjelle som en annen har fått henge på ham i januar og mars iår, ikke egentlig pynter ham.

Oslo døveskole 14. april 1928.

P. Anderson.

Litt om Vestfjorden i Nordland.

—0—

Kjære red. av „T. og T.“!

Tør jeg be om plass i første nummer av deres ærede „Tegn og Tale“ for nedenstående.

Da vor prest for døve, O. Rustad, sendte mig 10 loddbøker, reiste jeg så først til mange både små og store ladesteder i Lofoten, og siden til Narvik med disse loddbøker og solgte dem (på en bil „Ford“) til indtekt for døvekirken i T.hjem.

En av vort Nordlands største, pe-

Blaa Dresser Als Skramstad

Nordre gt. 11.

neste og yngste byer er Narvik. Denne by har nu 7000 indbyggere.

Lørdag morgen (17/3) kl. 7 bilte jeg fra Gavlen i Valnesfjord og kom frem til Bodø kl. 10, efter 3 timers reise. Bilen rullede fort. I Bodø stanset jeg nogle få timer, hvorpå jeg samme dags aften kl. 10 fortsatte reisen fra Bodø med „Mosken“ som tilhører Vesterålens d./selskap. Vi hadde stygt og slemmet veir hele reisen. Da skipet gikk mest utenskjærs på grunn av den korte rute, rullet det voldsomt og følt. Værst var det, da vi var kommet ut på Vestfjorden. Der raset en sterk og heftig storm på fjorden, så at skipet skjultes av de svære, grønne, skumskavlede bølgeberger, der slog over hele skipet. Men „Mosken“ er et stort og prektig skip; det klare sig godt. I samme øieblik kom jeg til å huske på Math. 14, 27: Vær frimodig! Det er mig!! Frygt ikke! råpte Jesus opmuntrende på sjøen. Mange som var ombord blev sjosyke; jeg selv har aldri været sjosyk. Vi kom til den ytterste av Lofotens øgrupper, kaldet Røst, næste dags morgen tidlig. Ved ankomsten dertil blev vi alle frelste. Takk til Gud som var med oss på vores farefulle vei, især ute på den store, åpne fjord. I „Lofotposten“ læste jeg om en mann, der var ute på fjorden i ein båt og fisket. Han omkom på samme tid som vi reiste fra Bodø til Røst. Han efterlater sig hustru og nogle børn. Som hele Norge vet, kan Vestfjorden også bli farlig for de små dampskip, skoiter, motorbåter, og især *selvbåter*.

Da jeg kom til Røst, blev min mave tom, og i posen var der ikke mere, der kunde skaffe mig næring, men da jeg hørte at „Mosken“ skulde (på grund av den sterke storm) ligge ved kaien der til næste dag, mandag morgen tidlig, steg jeg ifølge med en snill og litt ældre gutt fra Aa i Lofoten, som også var ombord, iland og spaserte en 2 timers tur omkring og så mig om og jeg glemte plagen både av tørst og sult. Røst er ved det 3 mil lange Røsthav skilt fra Værø, der igjen ved Malstrømmen skilles fra Lofoten. Jeg håper at mange som læser „T. og T.“ kjenner den døve kvinne, Mathilde Mikalsen, som er født i Røst. I sitt kjære hjem der lever hun ikke nu, men hun er nedsatt som skrædderinne i Svolvær hos skrædder Karlsen.

25/4.—28.

P. V. K.

Sundhetsregel.

Mange mennesker føler motbydelighet for uren mat og urent drikkevann. Men lungene byr de til stadighet uren luft, og så er lungenes virksomhet av mindst like så stor om ikke større betydning for mennesket enn fordøielsen.